

Column Kikkers

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Eind januari publiceerde de Europese Commissie de voorstellen voor het energieraamwerk 2020-2030. In Nederland is de publicatie van het nieuwe uitgangspunt van het EU energie- en klimaatbeleid in de uitgebreide aandacht voor de aardgaswinning in Groningen verloren gegaan. Toch zijn de voorstellen van de Commissie opmerkelijk omdat de eerdere drietrapsraket benadering (20-20-20) voorzichtig verlaten wordt.

De keuze van de Commissie om scherper te varen op de klimaatdimensie van het

energiebeleid is toe te juichen. Toch zal het huidige voorstel nog menig politiek obstakel moeten trotseren, voordat het tot nieuw beleid zal worden vastgesteld. De belangentegenstellingen zijn immers groot (geworden). Vooral de niet-fossiel lobby zal zich hevig verzetten tegen het mogelijk loslaten van een verplichte duurzame energiedoelstelling, terwijl de stem van internationale concurrerende energie-intensieve sectoren ook steeds luider is geworden. Voor de Commissie dus een moeilijke taak om enerzijds het ingezette klimaat- en energiebeleid op streek te houden, en anderzijds de interne energie-markt terug te winnen van het nationale (duurzaamheids)beleid.

Voorstellen

Uit de voorstellen van de Commissie blijkt dat men aanstuurt op een versteviging van het emissiehandelssysteem (EU ETS). In de ETS-sectoren zou een emissiereductie van 43% moeten worden gerealiseerd ten opzichte van 1990, terwijl in non-ETS sectoren gezamenlijk 30% moet worden gehaald ten opzichte van 2005. De versteviging van het emissiehandelssysteem levert, volgens de studies, een aandeel van duurzame energie op van rond de 27%, waardoor een nieuwe afdwingbare doelstelling niet nodig wordt geacht. Daarmee breekt het 2030-beleid met de benadering van het huidige 2020-beleid, waarin een aandeel van 20% voor duurzame energie werd verankerd. Daarnaast neemt de Commissie ook stelling tegen het ontstaan van nationale duurzaamheidsmaatregelen

die de interne markt ondergraven en worden zorgen geuit over de kosten van de maatregelen in de lidstaten voor de eindconsument. De Commissie is ook gevoelig gebleken voor de effecten van het staande beleid op de conventionele elektriciteitsopwekking, die van belang is voor het opvangen van de variabele productie van duurzame energie. In het 2030-beleid lijkt de Commissie de keuze van de technologie weer meer aan de markt te willen teruggeven en een keuze door nationale overheden te beperken. Een ander belangrijk aspect is dat de doelstellingen wat meer Europees worden, waardoor omvang en snelheid van verduurzaming beter verspreid kan worden over de lidstaten. Althans, dat lijkt de gedachte te zijn. De praktijk blijkt vaak veel weerbarstiger.

One size

Het signaal van de Europese Commissie mag dan duidelijk zijn, het is echter de vraag of de lidstaten het voorstel zullen of kunnen omarmen, ondanks een verruiming van de potentiële verduurzamingsroutes. Het Verenigd Koninkrijk heeft niet gewacht op instructies uit Brussel en heeft de lijnen voor het eigen beleid uitgezet. Zij hebben belang bij een EU-raamwerk dat ruimte laat voor het Britse beleid. De keuze van de Commissie om meer op CO₂ te sturen, lijkt daar in te passen. Duitsland wil graag ruimte voor de zon- en windstrategie van het land, maar maakt zich zorgen over de kosten voor consumenten en het toenemende verzet daartegen vanuit de huishoudens

en het mkb. Zuidelijke lidstaten zijn op een economisch traject gedwongen om door hervormingen van de binnenlandse economie de concurrentiekracht in Europa te herstellen en zullen niet zo kien zijn om via het klimaat- en energiebeleid deze inspanningen teniet te zien gaan. De verschillen in internationale energieprijzen, vooral van aardgas, vormen al voldoende uitdaging aan deze landen om concurrerend te blijven en zij kunnen zich ondersteuning van de energie-intensieve sectoren, zoals in Duitsland, moeilijker permitteren. De EU-landen zullen op de wereldmarkt vooral moeten concurreren op de kwaliteit van hun producten, maar binnen de EU zal ook op prijs geconcentreerd worden. In potentie kan het klimaat- en energiebeleid eenzelfde scheefgroei veroorzaken tussen de economieën van lidstaten als het monetaire beleid deed voor 2009. Deze schaduw zal ongetwijfeld over de besprekingen hangen.

Kruiwagen

Het voorstel van de Commissie zal ook in de kwartieren van de natuur- en milieubewegingen tot de nodige discussie leiden. Het succes van de bewegingen om de klimaatproblematiek te verankeren in het Europese beleid is onmiskenbaar, maar inmiddels lijken sommigen het vizier te hebben verlegd. De CO₂-uitstoot als belangrijke oorzaak van klimaatverandering wordt nog nauwelijks genoemd. Inmiddels zijn de politieke pijlen vooral gericht op de uitbanning van fossiele energie. Voordat technologie wordt uitgesloten om een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van de energievoorziening moet er gezorgd worden voor een goede balans tussen technologie, economie en politiek zodat het sleutelen aan het energiesysteem binnen de contouren van betaalbaar, zeker en schoon blijft. De Commissie doet een poging om alle Europese kikkers in de kruiwagen te houden, maar of dat lukt is nog maar de vraag. ■

